

0 innowacjach uzupełniających w polszczyźnie przełomu XX i XXI w.

■ ANNA PIOTROWICZ, MAŁGORZATA WITASZEK-SAMBORSKA

Nie tylko tak „poważne” dziedziny, jak informatyka czy ekologia, wymagają od użytkowników języka ciągłej aktywności, przyswajania wiedzy i umiejętności posługiwania się nową terminologią. Współczesne dziewczyny i kobiety, dbające o zdrowie i urodę, ulegające też często wpływowi reklamy, na co dzień muszą posługiwać się nowym słownictwem z zakresu kosmologii.

Okres po przemianach roku 1989 w Polsce cechuje intensywny przyrost słownictwa. Pod wpływem przemian społecznych, gospodarczych i politycznych narasta leksyka podatnych na przeobrażenia sfer, takich jak: ekonomia, polityka, technika, medycyna, kultura, sport lub życie społeczne, pojawiają się też nowe dziedziny i obszary działalności, np. marketing, ekologia czy Internet.

Jedną spośród intensywnie podlegających specjalizacji dziedzin jest kosmologia, wyodrębniona w końcu XX w. jako interdyscyplinarna gałąź wiedzy z chemii, biologii i medycyny. Rozwój jej wiąże się z powszechnie propagowanym kultem zdrowia, młodości i urody, nie tylko kobiecej, ale też i męskiej. Wyspecjalizowane słownictwo z tej dziedziny przenika za pośrednictwem mediów i reklamy do języka ogólnego.

Wszelkie elementy językowe wykraczające poza normę lub jednocześnie poza normę i system polszczyzny nazywa się w teorii kultury języka innowacjami¹. Termin ten nie jest nacechowany negatywnie, bowiem to właśnie dzięki innowacjom język się rozwija. Ewolucja wpisana jest też w pojęcie normy językowej, którą cechuje „elastyczna stabil-

ność”². Polega ona na tym, że z jednej strony normę tworzą jednostki stałe, niezmiennie, dzięki którym polszczyzna zachowuje swą kształtowaną przez wieki tożsamość, z drugiej zaś – wychodzą z użycia formy przestarzałe, rzadko używane, a przedostają się z uzusu do normy elementy nowe. Największą dynamikę w tym zakresie wykazuje leksyka. W polu tematycznym słownictwa kosmetycznego w XX w. z użycia wyszły takie określenia, jak: *ałun* ‘środek używany przez mężczyzn do tamowania krwi przy goleniu’, *mydło do golenia*, *pomada*, zwana też *brylantyną* bądź *fiksatuarem*, czyli ‘kosmetyk do pielęgnacji włosów, wąsów i brody’, *proszek do zębów* oraz *szwarc* ‘czernidło do wąsów’³.

Nowe wyrazy i połączenia wyrazowe w terminologii normatywistycznej zwane są innowacjami uzupełniającymi. Najpowszechniej-

¹ Zob. m.in.: D. Buttler, H. Kurkowska, H. Satkiewicz, *Kultura języka polskiego. Zagadnienia poprawności gramatycznej*, Warszawa 1986, s. 21-35; A. Markowski, *Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne*, Warszawa 2005, s. 41-45.

² D. Buttler, *Zróżnicowanie współczesnej normy językowej*, „Prasa Techniczna” 1985 nr 3, s. 21.

³ Zob. M. Szubert, *Leksykon rzeczy minionych i przemijających*, Warszawa 2003.

sze z nich, przydatne w komunikacji językowej (czyli funkcjonalnie uzasadnione), stają się zmianami językowymi wzbogacającymi polszczyznę. Płynność granicy między niestabilnymi innowacjami a zmianami językowymi powoduje, że językoznawcy posługują się też często terminem neologizmy, obejmując nim oba wymienione tu typy jednostek.

Wśród neologizmów wyróżnia się cztery grupy leksemów, zróżnicowanych genetycznie i strukturalnie. Są to:

- a. **neologizmy słowotwórcze**, czyli tworzone na gruncie polskim formacje pochodne od podstaw rodzimych (np. *zdrapka* ‘gra liczbowa, w której numer decydujący o wygranej jest ukryty pod warstwą substancji, którą należy zdrapać’) i obcych (np. *żelek*, *żelka* ‘cukierek z galaretki mającej sprężystość gumy’);
- b. **neologizmy semantyczne**, zwane też **neosemantyzmami**, czyli wyrazy istniejące już w polszczyźnie, ale pojawiające się w nowych znaczeniach (np. *koszulka* ‘foliowa osłona na dokumenty’);
- c. **zapożyczenia**, czyli leksemy przejmowane do polszczyzny z języków obcych (np. *catering* ‘usługa polegająca na przygotowywaniu i dostarczaniu na zamówienie gotowych potraw lub na organizacji przyjęć w miejscach wskazanych przez klienta’);
- d. **neologizmy frazeologiczne**, inaczej **neofrazeologizmy**, tzn. nowe połączenia wyrazowe o różnym stopniu nieregularności semantycznej, czyli takie, których znaczenie nie stanowi sumy znaczeń poszczególnych składników związku (np. *ładować akumulatory* ‘zyskiwać energię, nabierać chęci do działania dzięki komuś lub czemuś’), obejmujące też regularne znaczeniowo zestawienia (np. *niszczarka dokumentów*).

W artykule zaprezentujemy wyżej wymienione typy neologizmów na materiale rzeczowników z zakresu słownictwa kosmetycznego. Materiał pochodzi z prasy młodzieżowej i kobiecej oraz z folderów reklamowych firm kosmetycznych.

Neologizmy słowotwórcze utworzone od podstaw rodzimych to grupa stosunkowo

nieliczna. Tworzą ją derywaty z przyrostkami, np. *nabłyszczacz*, *nawilżacz*, *wyszczuplacz*, *wysuszacz* (*lakieru*), z przedrostkami (zazwyczaj obcymi), np. *antyutleniacz*, oraz złożenia typu: *samoopalacz*, *wodomleczo*. Wśród tych formacji występują także hybrydy, czyli wyrazy zbudowane z części różnych genetycznie, np. *hydroksykwas* czy wymieniony już *antyutleniacz*.

1. Neologizmy słowotwórcze od podstaw obcych pojawiają się w słownictwie kosmetycznym częściej. Są to głównie złożenia, np.: *bioekstrakt*, *biokatalizator*, *biolipid*, *bioregulator*, *chromoterapia* ‘zabieg przeprowadzany przy użyciu kolorowych lamp’, *fitokompleks*, *hydroloki*, *hydromasaż*, *hydrożel*, *kosmoceutyk* ‘kosmetyk o działaniu leczniczym podobnym do działania farmaceutyku’, *kremożel*, *mikroalgi*, *mikrogranulki*, *mikrokapsułki* i *nanokapsułki* ‘kapsułki mikroskopijnych rozmiarów’, *minimaseczka* ‘maseczka w postaci płatków kolagenowych, stosowana pod oczy’. Wyjątkowo spotyka się wśród nich konstrukcje z przyrostkami, takie jak: *aplikator* ‘dozownik, w który wyposażone są pojemniczki z kremem, żelem itp.’ czy *degażówki* ‘nożyczki fryzjerskie o ząbkowanych ostrzach, podobnych do grzebienia, używane do cieniowania włosów’. Dość liczne natomiast są skrótowce tworzone od pierwszych liter bądź głosek wielowyrazowej nazwy obcej, np.: *AHA* (od *Alpha Hydroxy Acid*) ‘alfa-hydroksykwas’, *ASC III* (od *Amplifier of Synthesis of Collagen III*) ‘stymulator syntezy kolagenu’, *NMF* (od *Natural Moisturizing Factor*) ‘naturalny czynnik nawilżający’.

2. Zdecydowanie rzadsze są neosemantyzmy, np. *eksfoliacja* ‘zabieg polegający na złuszczeniu suchej, zrogowaciałej warstwy naskórka za pomocą kwasów owocowych’ (wyraz używany dotąd w geologii w znaczeniu ‘proces mechanicznego wietrzenia skał, polegający na powierzchniowym, łuskowatym odwarstwianiu się wietrzącego materiału skalnego, przede wszystkim pod wpływem zmian temperatury’), *kompakt* ‘gęsty sprasowany podkład w płaskim opakowaniu’ (wcześniej w znaczeniu technicznym ‘urzą-

dzenie zespolone'), *korektor* 'rodzaj fluidu stosowanego na lub pod podkład, tuszującego niedoskonałości skóry' (wcześniej w znaczeniach: technicznym 'układ lub urządzenie korygujące coś' lub drukarskim 'osoba dokonująca korekty tekstów'), *podkład* 'preparat o zróżnicowanej konsystencji i kolorystyce, służący za bazę dla innych kosmetyków upiększających' (znany od dawna w znaczeniu ogólnym 'coś, co jest podłożone pod spód czegoś').

3. Najliczniejszą grupę stanowią zapożyczenia, głównie z języka angielskiego, np. *biolifting* 'preparat w postaci żelu błyskawicznie ujędrniający skórę', *bloker* 'kosmetyk nieprzepuszczający promieni słonecznych', *body painting* 'makiż całego ciała', *brushing* 'metoda głębokiego oczyszczania, przeprowadzana przy użyciu szczotki podłączonej do specjalnego aparatu', *hydrolift* 'preparat do cery suchej i wrażliwej, który ujędrnia, wzmacnia, nawilża i odżywia skórę oraz wygładza zmarszczki i zapobiega ich powstawaniu', *liplift* 'upiększający sztyft do warg, nawilżający, wygładzający i zmiękczający przesuszone wargi, ułatwiający precyzyjne nałożenie pomadki, przedłużający jej trwałość i akcentujący kolor', *peeling* 'zabieg polegający na powierzchniowym lub głębokim złuszczeniu naskórka w celu zmniejszenia albo zlikwidowania niektórych defektów skóry' oraz 'preparat złuszczący wierzchnią warstwę naskórka, oczyszczający, odświeżający i rozjaśniający cerę', *scrub* 'preparat zawierający drobinki różnych substancji, służący do peelingu', *skin flower* 'aparat kosmetyczny oczyszczający powierzchnię naskórka z drobnych zanieczyszczeń i zrogowaciałych, martwych komórek oraz nawilżający skórę poprzez natryskiwanie wodą, tonikiem lub lotionem'.

Wiele jest zapożyczeń sztucznych, czyli wyrazów utworzonych współcześnie z części greckich i łacińskich, a przenikających do polszczyzny przeważnie z języka angielskiego, np.: *alantoina* 'składnik o właściwościach nawilżających, nadający skórze miękkość i elastyczność, stosowany jako stymu-

lator wzrostu tkanek, wspomagający proces odnowy komórek', *aminokina* 'polipeptyd uruchamiający w naskórku produkcję związków, za których pośrednictwem może steroować wytwarzaniem kolagenu w skórze właściwej', *betaina* 'składnik lakierów i pianek do włosów, zapewniający im elastyczność', *chitosan* 'wielocukier występujący u bezkręgowców oraz w niektórych grzybach, stosowany w kosmetykach pielęgnacyjnych jako czynnik nawilżający, tworzący na powierzchni skóry cienką, niewidoczną powłokę, skutecznie zatrzymującą wodę', *climazon* 'sterowana komputerem lampa podgrzewająca maseczkę na włosach, przyspieszająca jej działanie', *dermabrazja* 'zabieg kosmetyczno-chirurgiczny polegający na mechanicznym ścieraniu naskórka warstwami, za pomocą specjalnego aparatu wyposażonego w tarcze ściernie (frezy), stosowany w celu usunięcia blizn potrądzikowych, płytkich tatuaży, plam barwnikowych i zmarszczek', *elastyna* 'białko budujące włókna sprężyste skóry, decydujące o jej młodym wyglądzie, elastyczności i rozciągliwości; składnik kremu nawilżającego, przyspieszający zwolnione procesy metaboliczne komórek skóry', *glikopeptydy* 'związki pośrednie między białkami a aminokwasami zawierające cukier, stanowiące składnik kremów odżywczych', *hydagen* 'składnik ekologicznych dezodorantów zastępujący środki bakteriobójcze i bakteriostatyczne', *hydrolastyna* 'składnik kosmetyków pojędrniająco-wyszczuplających, zmniejszających cellulitis', *hydroprotektor* 'intensywnie nawilżająca substancja, wnika-jąca w głębsze warstwy epidermy', *liporeduktor* 'składnik kosmetyków wyszczuplających, przyspieszający spalanie tłuszczów', *liposomy* 'aktywne cząsteczki tłuszczowe pochodzenia roślinnego, wnika-jące w najgłębsze warstwy skóry, dostarczające jej substancji odżywczych', *miostymulator* 'aparat do wykonywania mioliftingu, działający na zasadzie pompy ssącej, odsysający nadmiar tkanki tłuszczowej z okolic brzucha, pośladków i ud, a także z ramion, kolan czy podbródka', *niosom* 'mikroskopijna kuleczka trans-

portująca w głąb skóry zawarte w kremach substancje', *retinol* 'witamina A stymulująca metabolizm komórek i przyspieszająca syntezę kolagenu, składnik kremów przeciwzmarszczkowych', *vitomarine* 'ekstrakt z mikroalg morskich', *wapozon* 'nawilżający środek kosmetyczny stosowany przed liftin-giem'. Zdecydowanie rzadsze są pożyczki z innych języków – z francuskiego: *balejaż* 'sposób farbowania włosów polegający na uzyskiwaniu delikatnych pasemek w kilku odcieniach', *elastesse* 'składnik lakierów do włosów, utrwalający fryzurę', *witalizer* 'substancja odkładająca się wokół porowatej łuski włosa podczas farbowania, wyrównująca powierzchnię włosa i zapobiegająca jej uszkodzeniu'; z włoskiego: *terracotta* 'podkład w postaci pudrowych kuleczek zawieszonych w chitynowym żelu, po wyciśnięciu tworzący czekoladową piankę, która po nałożeniu na skórę nadaje jej opalony wygląd'; z greckiego: *keratyna* 'białko proste, główny składnik warstwy rogowej naskórka oraz tworów pochodnych, np. włosów, składnik tuszów do rzęs i szamponów'; z różnych języków egzotycznych – tu zwłaszcza nazwy roślin: *cola*, *koleus*, *kukui*, *makadamia*, *masaja*.

4. Nieregularne semantycznie neofraz-eologizmy to najmniej liczna grupa innowacji uzupełniających. Należą do nich: *kosmetyki inteligentne* (por. wyżej *chronokosmetyki*), *kwaśny płaszcz* 'naturalna warstwa wodno-tłuszczowa naskórka, niedopuszczająca do utraty zawartej w skórze wody oraz – dzięki kwaśnemu odczynowi – niepozwalająca na wnikanie w głąb skóry substancji drażniących i mikroorganizmów chorobotwórczych', *mokry wygląd* 'utrwalona żelem fryzura imitująca zmoczone włosy' czy *perły młodości* 'silnie nawilżający preparat ujędrniający skórę i wygładzający zmarszczki'.

5. Regularne semantycznie zestawienia powstają niezwykle często w celach marketingowych, bo dłuższa nazwa ma większą moc perswazyjną. Zawarte w nich informacje mogą wskazywać na:

a. składniki kosmetyku, np.: *antyperspirant bezalkoholowy*, *balsam jogurtowy*, *bal-*

Rys. Emilia Karczewska

sam na wodzie źródlanej, *emulsja liposomowa*, *krem z koenzymem Q*, *krem z mikrosferami absorbującymi sebum*, *lakier do włosów z nablyszczaczem*, *maseczka z algami*, *puder z drobkami złota*, *serum ASC III z aktywatorem kolagenu III*, *szampon z woskami owocowymi*, *śmietanka z bioregulatorem*;

- b. postać, konsystencję i formę kosmetyku, np.: *cień w kredce*, *dezodorant w kulce*, *farba w kremie*, *maseczka w piance*, *płynna pomadka do ust*, *podkład jedwabisty*, *puder w kompakcie*, *puder w kulkach*, *pudrowy róż*;
- c. sposób i efekt działania kosmetyku, np.: *ampułki ujędrniające*, *balsam przeciwzmarszczkowy*, *bibułki matujące*, *dezodorant ochładzający*, *krem detoksykujący*, *krem rozświetlający*, *maska peelingująca*, *mgiełka energetyzująca*, *tonik matująco-nawilżający*, *żel wyszczuplający*;
- d. rodzaj zabiegu, do którego kosmetyk jest przeznaczony, np.: *balsam do masażu stóp*, *krem do pielęgnacji biustu i dekoltu*, *kryształki do kąpieli*, *mleczko do codziennej odnowy i oczyszczania skóry twarzy*, *płyn do zraszania twarzy*, *preparat do kąpieli relaksującej stóp*;

- e. rodzaj defektu usuwanego przez kosmetyk, np.: *krem na przebarwienia, plasterki do sklemania pękniętych paznokci, preparat przeciw cellulitowi i rozstępom*;
- f. cechy kosmetyku, związane z zakresem jego stosowania, tzn.:
- z częściami ciała – *błyszczak do ust, emulsja do zmęczonych nóg, flaster do skóry, krem pod oczy i na powieki, make-up do stóp, maskara do włosów, nabłyszczacz do twarzy i dekoltu, płatki kolagenowe pod oczy, serum pod oczy i wokół ust*;
 - z rodzajem skóry – *balsam do skóry skłonnej do podrażnień, hydrożel do cery szczególnie odwodnionej, koncentrat do cery osłabionej i zmęczonej, maseczka do tłustej skóry głowy*;
 - z wiekiem lub płcią – *balsam po goleniu dla kobiet, płyn do higieny intymnej dla nastolatków, żel do mycia ciała i włosów dla mężczyzn*;
 - z porą dnia lub momentem zastosowania – *balsam na dzień, krem na noc, woda po opalaniu*;
- g. częstość użycia kosmetyku, np.: *mleczko do codziennej odnowy i oczyszczania skóry twarzy, szampon do częstego mycia włosów normalnych*.

Osiągnięciem współczesnej kosmologii są kosmetyki wielofunkcyjne, których użycie zastępuje działanie kilku innych. Nazwę ich przejęto za pośrednictwem języka angielskiego w postaci rażącej obcością *kalki dwa (trzy) w jednym*, np. *chusteczki do oczyszczania twarzy 3 w 1* (oczyszczają twarz, usuwają makijaż, odświeżają jak tonik), *krem do stóp 3 w 1* (chłodzi, nawilża, działa jak antyperpirant), *make-up 3 w 1* (spełnia funkcje korektora, podkładu i pudru), *mleczko 3 w 1* (służy do oczyszczania twarzy, demakijażu oczu i działa jak tonik), *cień do powiek i korektor w jednym*, *puder i podkład w jednym*. Próba wyrażenia tej cechy semantycznej za pomocą konstrukcji rodzimej dała rezultat w postaci nazw typu: *prasowany podkład z pudrem, szampon z odżywką, śmietanka z tonikiem, żel z odżywką do włosów*. Poja-

Rys. Emilia Karczewska

wiły się też swego rodzaju tautologie: *balsam nawilżający do ciała z delikatnym peelingiem 2 w 1, krem myjący 2 w 1, 2 w 1 szampon z balsamem*. Można się w nich dopatrywać charakterystycznej dla współczesnej polszczyzny tendencji do precyzji znaczeniowej.

W zgromadzonym materiale tendencja ta uwidacznia się też w bardzo rozbudowanych nazwach kosmetyków. Dążność do wyrazistości z jednej strony, a względy reklamowe z drugiej powodują, że w nazwie preparatu kosmetycznego pojawiają się liczne określenia zwracające uwagę potencjalnych nabywców na różne aspekty związane z jego stosowaniem. Konsekwencją tego są nadmiernie rozbudowane zestawienia, np.: *ampułki wyszczuplające i likwidujące efekt pomarańczowej skóry, koncentrat błyskawicznie rewitalizujący do cery osłabionej i zmęczonej, korygujący preparat pielęgnacyjny o działaniu miejscowym, krem do pielęgnacji dłoni z beztłuszczową formułą na bazie liposomów i witaminy E, tonik bionawilżający z polisacharydami roślinnymi i kompleksem łagodzącym*. Taki nadmiar informacji może wywołać efekt odwrotny do zamierzonego – zamiast zachęcić do kupna, budzi nieufność.

Nowością w przemyśle kosmetycznym są zestawy kosmetyków do kompleksowej pielęgnacji ciała. Znalazło to wyraz w zastosowaniu w ich nazwach leksemów: *linia, program, seria, system, biosystem*. Stanowią one podstawowy człon następujących struktur:

linia (do cery trądzikowej, do kompleksowej pielęgnacji twarzy i ciała, do ochrony przed słońcem, do pielęgnacji włosów, pielęgnacyjna do ciała, profesjonalna ‘preparaty stosowane wyłącznie w gabinetach kosmetycznych’); program (antycellulitowy, do pielęgnacji ciała); seria (do cery wrażliwej, do wypadających włosów, kawiorowa, lniana, pielęgnacyjna dla mężczyzn, pielęgnacyjno-łagodząca do cery wrażliwej; system (aktywnej ochrony włosów, czteropoziomowego nawilżania skóry); biosystem (naturalnej regeneracji komórkowej).

W zaprezentowanym tu słownictwie kosmetycznym wyróżnić można kilka wyraźnych kręgów semantycznych. Są to:

1. nazwy kosmetyków, np.: *antyperspirant, bibułki matujące, bloker, kompakt, krem-żel, peeling, pianka koloryzująca, scrub, technoperfumy*;
2. nazwy składników środków kosmetycznych, np.: *ceramidy, faktor ochronny, kolagen, kwas hialuronowy, plankton termalny, retinol*;
3. nazwy przyrządów, np.: *climazon, degażówki, skin flower, suszarkołokówka*;
4. nazwy zabiegów, np.: *balejaż, brushing, dermabrazja, liposuction, peeling enzymatyczny, przedłużanie włosów, zagęszczanie włosów*;
5. określenia związane ze sposobem działania kosmetyków, np.: *system aktywnej ochrony włosów* ‘określenie sposobu działania środków pielęgnacyjnych do włosów’, *system czteropoziomowego nawilżania skóry* ‘określenie sposobu działania balsamu do ciała’, *touchproof system* ‘określenie sposobu działania podkładu pod makijaż’;
6. określenia związane z właściwościami skóry, np.: *bariera lipidowa, pH* (od angielskiego *potential of hydrogen* albo od francuskiego *potential d’hydrogène*) ‘jednostka miary stopnia kwasności (zasadowości)

skóry’, płaszcz hydrolipidowy, włókna kolagenowe, wolne rodniki.

Poza wymienionymi grupami semantycznymi pozostaje kilka innych określeń związanych z interesującym nas zagadnieniem. Są to m.in.: *faktor* ‘wskaźnik stopnia ochrony przed promieniami słonecznymi UVA i UVB’, *system spill-proof* ‘specjalna konstrukcja buteleczki zapobiegająca wylewaniu się lakieru do paznokci’, *tanoreksja* ‘nałóg opalania się w solarium’, *tanorektyczka* ‘kobieta uzależniona od solarium’.

W rozwoju słownictwa kosmetycznego potwierdza się obserwowana już od dawna tendencja do terminologizacji polszczyzny ogólnej. Danuta Buttler pisała przed laty o terminach:

bywają one używane nie tylko przez specjalistów w danej dziedzinie, ale i przez szeroki ogół mówiących po polsku. Owa popularyzacja słownictwa terminologicznego, kiedyś „elitarnego”, wynika z wielu przyczyn: powszechnego wzrostu wiedzy i kultury ogólnej w społeczeństwie, oddziaływania środków powszechnej informacji podejmujących często problematykę popularnonaukową, a przede wszystkim – ze względów praktycznych. (...) Upowszechniają się (...) w codziennym obiegu terminy tych gałęzi wiedzy, które skupiają na sobie szczególne zainteresowanie ogółu [podkr. A.P. i M.W.- S.]⁴.

Rozwój kosmologii powoduje upowszechnianie się w pismach młodzieżowych i kobiecych wielu terminów biologicznych i chemicznych (por. choćby przytaczane wyżej: *aktywator, alantoina, antyoksydant, chitosan, elastyna, glikopeptydy, keratyna, kolagen, nienasycone kwasy tłuszczowe* itp.). Można przypuszczać, że znaczna ich część jest przyswajana przez czytelników tych czasopism tylko biernie, w dodatku bez dokładniejszego rozumienia treści.

Anna Piotrowicz – prof. dr hab., pracownik naukowy Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (Zakład Frazeologii i Kultury Języka Polskiego).

Małgorzata Witaszek-Samborska – prof. dr hab., pracownik naukowy Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (Zakład Frazeologii i Kultury Języka Polskiego).

⁴ D. Buttler, *Tendencje rozwojowe w zasobie słownym powojennej polszczyzny*, w: *Współczesna polszczyzna. Wybór zagadnień*, pod red. H. Kurkowskiej, Warszawa 1981, s. 210.